

Джерело: складено автором

Таким чином, можна зробити наступні висновки, що кожен споживач прагне максимізувати користь при наявності певних бюджетних обмежень. На вибір товару впливають цінові та нецінові фактори. Як тільки споживач буде отримувати максимальну користь при заданому бюджеті, у нього зникнуть стимули замінювати якісний товар на неякісний. І він почне купувати якісніші й корисніші продукти.

**Кобелева Т.О., к.е.н, доцент
Національний технічний університет “ХП”**

КОМПЛАЄНС-БЕЗПЕКА КРЕАТИВНИХ ЕКОНОМІЧНИХ РОЗРОБОК

Підвищення ефективності креативної діяльності підприємства та її безпеки рекомендується здійснювати з використанням нового інструменту - комплаєнсу, який досить широко поширений і законодавчо закріплений в економічно розвинених країнах. *Комплаєнс* являє собою відповідність конкретних дій підприємства (організації) в цілому, окремого колективу чи працівника внутрішнім або зовнішнім вимогам (законам, стандартам, нормам, положенням і т.п.). З цього визначення виходить, що комплаєнс програма підприємства або організації передбачає використання її складових для боротьби з проявами корупції, шахрайством, відмиванням грошей, фінансуванням тероризму, порушеннями корпоративної етики, нечесного ведення бізнесу і т.п. Комплаєнс-порушення надзвичайно характерні для сфери креативної діяльності, зокрема, для об'єктів інтелектуальної власності (ОІВ):

- корупційні прояви при розподілі замовлень на виконання інтелектуально-інноваційних за рахунок бюджетних та інших видів коштів;
- корупційні прояви при формуванні творчих колективів, намагання ввести в їх склад некомпетентних осіб або осіб з низьким рівнем професійних навичок;
- несправедливий розподіл фінансування окремих етапів креативних розробок, виділення завищених обсягів коштів на менш важливі етапи НДР;
- порушення справедливості при розподілі та закріпленні за окремими науковими групами інформаційних, фінансових та матеріальних ресурсів;
- елементи шахрайства при формуванні списку авторів публікацій;
- порушення наукової етики при патентуванні основних результатів НДР;
- порушення справедливості при розподілі винагороди;
- корупційні прояви при проведенні процесів комерціалізації результатів інтелектуально-інноваційної діяльності підприємства;
- нечесна політика відносно правил споживання технологічного продукту.

Наведені вище негативні прояви при отриманні, комерціалізації та споживанні позитивних результатів ОІВ не є вичерпними. Тому актуальною задачею є створення на підприємствах відповідної програми, з використанням якої були б можливості не допускати проявів нечесності, шахрайства та корупційності в сфері їх інноваційної діяльності та комерціалізації отриманих результатів. І в якості такої системи ми пропонуємо комплаєнс-програму.

Матеріальні збитки від комплаєнс-порушень отримують різні учасники ринку: а) підприємства-виробники оригінальної продукції (втрачають додатковий дохід); б) правласники ОІВ, за рахунок (зменшення відрахувань (роялті) виробників оригінальної продукції за використання ліцензії); в) збиток іміджу товарного знаку; г) знижається рівень конкуренції (контрафакт зазвичай суттєво дешевший, чим оригінальна продукція); д) гальмується розвиток технічного прогресу, принижується роль і значення інтелектуальної власності; з) зростає частка умовно-постійних витрат на рекламу продукції або послуг; і) загроза здоров'ю споживача (контрафактна продукція має невисоку якість).

Для суттєвого зменшення інтелектуальних та матеріальних втрат підприємств виробників та споживачів ОІВ ми пропонуємо ввести в науковий обіг термін інтелектуальний комплаєнс. *Інтелектуальний комплаєнс* – це заходи по забезпеченню здатності підприємства до усунення всіх порушень законів, норм та положень в сфері створення, комерціалізації та використання ОІВ.

В зв'язку з цим нами пропонуються заходи, здійснювані при створенні системи інтелектуального комплаєнсу для безпеки креативної діяльності.

По-перше, необхідно визначити «відповідального» (комплаєнс-менеджера, комплаєнс-контролера, комплаєнс-офіцера) за створення і функціонування системи інтелектуального комплаєнса.

По-друге, необхідно виявити зони потенційних інтелектуальних комплаєнс-ризиків за допомогою аналізу бізнес-процесів підприємства, зіставлення рішень, що приймаються, і дій з їх наслідками в сфері ОІВ.

По-третє, побудова ефективної системи інтелектуального комплаєнса, застосовуючи методіку COSO (методика раціонального ризик-менеджменту).

По-четверте, визначити відповідальних за прийняття рішень, що продукують інтелектуальні комплаєнс-ризик.

По-п'яте, підготовка персоналу для виконання комплаєнс-функцій.

Список літератури

1. Перерва, П.Г. Комплаєнс-программа промышленного предприятия: сущность и задачи / П. Г. Перерва // Вісник Нац. техн. ун-ту "ХПІ" : зб. наук. пр. Сер. : Економічні науки. – Харків : НТУ "ХПІ", 2017. – № 24 (1246). – С. 153-158.

2. Кобелева Т.О. Організаційна структура комплаєнс на промисловому підприємстві / Т.О.Кобелева // Вісник Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут" (економічні науки) : зб. наук. пр. – Харків : НТУ "ХПІ", 2018. – № 47 (1323). – С. 121-127.

3. Кобелева Т.О. Розробка рекомендацій по формуванню інтегрального показника комплаєнс-безпеки промислового підприємства / Т.О.Кобелева // Вісник Національного технічного університету "ХПІ" (економічні науки): зб. наук. пр. – Харків : НТУ "ХПІ", 2018. – № 48 (1324). – С. 46-52.

4. Pererva, P.G. Technology transfer / P. G. Pererva, György Kocziszky, D.Szakaly, M.Somosi Veres - Kharkiv-Miskolc: NTU «KhPI», 2012. — 668 p.

5. Nagy, Szabolcs Monitoring of innovation and investment potential of industrial enterprises / S. Nagy, P. Pererva // Сучасні тенденції розвитку світової економіки : зб. матер. 10-ї Міжнар. наук.-практ. конф., 18 травня 2018 р. – Харків : ХНАДУ, 2018. – С. 88-89.

6. Перерва П.Г. Інтелектуальний потенціал як економічна категорія / П.Г.Перерва, Л.С.Марчук // Вісник Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут" (економічні науки) : зб. наук. пр. – Харків : НТУ "ХПІ", 2018. – № 15 (1291). – С. 53-63.

7. Перерва П.Г. Інформаційна діяльність підприємства: управлінська, цінова та маркетингова складові / П.Г.Перерва // Вісник Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут" (економічні науки). – Х.: НТУ „ХПІ”. - 2018. - № 37(1313).- С. 27-32.

8. Формування управлінської, маркетингової та інноваційної політика на підприємствах туристичної індустрії / П.Г.Перерва [та ін.] // Вісник Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут" (економічні науки) = Bulletin of the National Technical University "KhPI" (economic sciences) : зб. наук. пр. – Харків : НТУ "ХПІ", 2018. – № 47 (1323). – С. 114-120.

9. Розвиток організаційно-економічного механізму управління розвитком індустрії туризму та гостинності / П.Г.Перерва [та ін.] // Вісник Національного технічного університету "ХПІ" (економічні науки) = Bulletin of the National Technical University "KhPI" (economic sciences) : зб. наук. пр. – Харків : НТУ "ХПІ", 2018. – № 48 (1324). – С. 121-127.

10. Перерва П. Г. Ефективність як економічна категорія / П.Г.Перерва, А.В.Кравчук // Вісник Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут" (економічні науки) : зб. наук. пр. – Харків : НТУ "ХПІ", 2018. – № 15 (1291). – С. 137-143.

11. Формування конкурентного, інтелектуального і маркетингового потенціалу інноваційного підприємництва / П.Г.Перерва [та ін.] // Вісник Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут" (економічні науки) : зб. наук. пр. – Харків : НТУ "ХПІ", 2018. – № 20 (1296). – С. 36-40.

**Коваленко А.С., студентка,
Науковий керівник: к.е.н., доцент Вовк О.М.
Національний авіаційний університет, м. Київ**

НАПРЯМИ ЗНИЖЕННЯ СОБІВАРТОСТІ НА АВІАЦІЙНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

На сьогоднішній день внутрішні та зовнішні ринки країн переповнені підприємствами, що займаються авіаційної діяльності. Адже авіаційна промисловість є важливою галуззю машинобудування. Таких діючих підприємств чимало і кожен прагне бути єдиним конкурентом на ринку і мати змогу зібрати всіх споживачів, які будуть купувати авіаційну продукцію його виробництва. Щоб залишатися конкурентоспроможним необхідно постійно вдосконалюватись та збільшувати свої прибутки, адже це є однією з найважливіших цілей будь-якого господарюючого суб'єкта. Проте в середовищі будь-якого ринку постійно зростає роль собівартості та витрат для забезпечення ефективності здійснення підприємницької справи. Собівартість відображає фінансово-економічний розвиток підприємства: якість керівництва, роботи основних засобів праці, ефективність використання матеріалів та ресурсів, капіталу та робочої сили, ефективність